Чорнобильський реквієм (За поемою І. Драча «Чорнобильська мадонна»). Твір 11 клас

Іван Драч – талановитий поет-шістдесятник, представник нової хвилі українських митців, того покоління поетів, письменників, артистів, у якому з новою силою «вибухнула» національна ідея, проснулись, можливо, вперше принципи демократії саме в Україні. Його творчість чи не найпоказовіше репрезентує великий потяг шістдесятників до знань та естетичної краси в комплексі з літературними, мистецькими й культурними надбаннями рідного народу.

«Чорнобильська мадонна» – це біль душі, туга серця Івана Драча, гнів, образа, скорбота поета, але разом з тим і всього українського народу, та не тільки українського, а й білоруського, і російського, що разом постраждали від цього лиха. Як про поступовий підхід до проблеми, можливо, варто нагадати про цикл «Подих атомної», продиктований вірою в науковий прогрес, у можливість мирного використання ядерної енергії. І про ті ледь-ледь стривожені нотки, що звучали вже там, хоч тоді ще тільки зварювалася арматура для майбутніх реакторів. «Вони цілком безпечні, і навіть у Москві, на Красній площі, можна ставити такі реактори» , – це нібито слова академіка Александрова (злочинно, але поставили в густозаселеному, екологічно збалансованому районі, на межиріччі водяних артерій Десни, Прип'яті, під серцем у Києва...).

Під час найгарячіших поаварійних днів син поета Максим, на той час студент медуніверситету, брав безпосередню участь в евакуації людей із району біля Чорнобиля і сам зазнав опромінення (хоч йому зробили переливання крові й усе ніби обійшлося). Мабуть, це розуміння сили батьківської розпуки й каяття відіграло далеко не останню роль у написанні «Чорнобильської мадонни».

Все плекало на сонці,
Не хотіло помирати –
І квітку прямо в стронцій
Поцілувала мати.

Це рядки з поеми, твору, що став спокутою Івана Драча за цикл «Подих атомної» . Коли писався цикл, усі ще радісновірили в можливість альтернативи ядерній зброї. Та все і в «Подиху атомної» не було оспівування мирного атома. Було тільки замилування працею робітників, насамперед будівельників.

Дорого заплачено за остаточне прозріння;
За безладу безмір, за кар'єри і премії,
Немов на війні, знову вихід один:
За мудрість всесвітньодурних академій
Платим безсмертям – життям молодим.

Назавжди в'їдаються, як ті іржаві тополі, у пам'ять ці жахливо-пророцькі рядки – заключна строфа з частини поеми, названої гірко-іронічно «Ода молодості» (як іржаві тополі, що небо скрутно метуть головами, як ті сосни, що своєю іржею лізуть в очі).

Уся поема-мозаїка постає у своїй цілісності тільки по вдумливому прочитанні всіх її фрагментів та компонентів, серед яких особлива увага припадає на заголовки («Скіфська мадонна» , «Баба в целофані – наша мати» , «Примітивний портрет складної людини» та

інші).

Образ мадонни, яка пожертвувала своїм сином заради порятунку людства, знаходить нове осмислення, до того ж він накладається на реальну ситуацію з сином поета. І ще один біблійний мотив постає перед нами із глибини сивих віків, але вже в новому освітленні (а може, й опроміненні): Ірод і Пілат, відкритий суд у закритій зоні. Може, пародія? Але напругою тут сповнене кожне слово, навіть числівники («Чому їх – шість?»)

Знову біблійна притча, в якій закодована вся історія людства. Змій дає Єві яблуко спокуси, заздалегідь вилущивши нутрощі разом із насінням, зрізавши шкурку по спіралі, розділивши надвоє. І простягає його Єві вже неповноцінним. А якщо яблуко – це Земля? А Єва з Адамом – то людство? І тоді зрізує по спіралі чорнобильський змій живу зелень земного раю, вилущує насіння – плодючу силу, безсмертя, переполовинює цілісність буття...

Автор звертається і до народного фольклору, як давнього (Соловей-розбійник), так і сучасного («На горі горить реактор, /Під горою оре трактор»), переповідає розповідь ліквідаторів аварії, цитує колег-письменників, подає картини реального життя.

Немов самі линуть з-під пера автора прекрасно римовані рядки, наповнені жахливим змістом.

У поемі, в одному епізоді син забирає матір до Києва, у багатоповерховий будинок. А стара не може жити тут, її серце рветься під Чорнобиль, і мати тікає додому. Що її там чекає? Чи зрозуміє вона, що трапилось? Чи зможуть люди знов повернутися до зони досі незнаного лиха? І скільки ще чекати?

Матері, що отримали високий рівень радіації, не можуть більше народжувати нормальних дітей. Може, це знов кара небесна? За що, Боже, за що? Хто винен?

Питання, питання, і нема на них відповідей. Тільки сум. І жаль. І розпука. Туга серця. Біль душі.

«Сіль пізнання – це плід каяття» , – читаємо в епілозі.

Апокаліптичні візії початку атомної доби стали дійсністю, і вони виявилися страшнішими, ніж уважались.